

УДК 351.87(438)

О.С. ПРОНЕВИЧ, докт. юрид. наук, проф.,
Науково-дослідний інститут Національної ака-
демії прокуратури України

ПРОКУРОРСЬКА ДЕОНТОЛОГІЯ ЯК НАУКОВО-ДИДАКТИЧНИЙ КОНЦЕПТ ПРО ІМПЕРАТИВИ НАЛЕЖНОЇ ПОВЕДІНКИ ПРАЦІВНИКІВ ПРОКУРАТУРИ: ДО ПОСТАНОВКИ ПРОБЛЕМИ

***Ключові слова:** прокурорська деонтологія, юри-
дична деонтологія, професійний обов'язок, мора-
льно-етичні імперативи прокурорської діяль-
ності, Кодекс професійної етики та поведінки
працівників прокуратури*

Ліберальна правова доктрина ґрунтується на постулатах щодо належності безпеки до охоронюваних державою соціальних благ та апіорної соціальної зумовленості і спрямованості діяльності правоохоронних органів. Як наслідок, визначення пріоритетів правоохоронної діяльності у правовій державі здійснюється з обов'язковим урахуванням суспільного «замовлення на безпеку» та очікувань законослухняних громадян щодо високого рівня професіоналізму працівників правоохоронних органів. Досвід розвинених країн свідчить, що основоположним критерієм оцінювання ефективності діяльності правоохоронних органів є рівень довіри населення. Зростання рівня довіри населення безпосереднім чином залежить від якості реалізації конституційних функцій суб'єктами правоохоронної діяльності та відповідності персоналу закріпленому у суспільній свідомості ідеальному образу правоохоронця-професіонала. За цих обставин виняткового значення набуває деонтологічний компонент професійної діяльності.

Упродовж останнього часу в науці окреслилася тенденція дослідження нормативно-ціннісних основ деонтології як окремої науки

та деонтологічних засад діяльності представників традиційних «вільних професій», а також працівників, професійна діяльність яких пов'язана з реалізацією особливо соціально значущих конституційних функцій. Окремі аспекти цієї проблеми розглядалися в публікаціях І.Г. Аксьонова [1], Є.К. Веселової [2], М.М. Єрмоловича [3], Н.Н. Карєвої та Є.А. Марченко [4], Л.А. Ліщинського [5], В.І. Покровського [6], Н.О. Фадюшиної [7], І.О. Філатової [8], О.А. Шевченка [9] та ін. В означеному контексті суттєва увага приділялася філософсько-правовому осмисленню соціально-правового феномену юридичної деонтології (Н.М. Блохін [10], В.Д. Гусарєв та О.Д. Тихомиров [11], О.Ф. Скакун [12], С.С. Сливка [13] та ін.) та деонтологічних (морально-етичних) імперативів професійної діяльності представників окремих юридичних професій (С.В. Компанейцев [14], А.А. Соловйов [15], В.М. Кукушин [16], В. Черниш [17]). Проблема нормативно-етичної регламентації професійної діяльності працівників прокуратури також досліджувалася вітчизняними науковцями. Водночас в умовах реформування прокуратури існує нагальна необхідність догматично-правової інтерпретації деонтологічних засад професійної діяльності і поведінки працівників прокуратури, а також з'ясування перспектив генези прокурорської деонтології як науки та навчальної дисципліни.

Метою статті є концептуальне осмислення деонтологічних імперативів професійної діяльності та поведінки працівників прокуратури, а також з'ясування перспектив конституювання прокурорської деонтології як нормативно-орієнтуючого соціально-правового інституту, що містить основні принципи і моральні норми, якими повинні керуватися працівники прокуратури при виконанні професійних обов'язків та поза службою.

Аксіоматично, що неухильне дотримання деонтологічних стандартів є необхідною умовою успішної професійної кар'єри державного службовця. Запроваджена англійським філософом-утилітаристом І. Бентамом у роботі «Деонтологія» (1834 р.) категорія «деонто-

гія» (від грец. deontos – «належне», logos – «вчення») застосовується для визначення вчення про належну поведінку, розуміння професійного обов'язку, вчинки і дії людини, а також для виокремлення самостійного розділу етики, присвяченого осмисленню сфери належного (того, як має бути). Генеза деонтології пояснюється суспільним поділом праці, професійною стратифікацією суспільства (виокремленням професійних груп) та необхідністю врегулювання відносин на рівні «продавець – покупець», «лікар – пацієнт», «юрист – клієнт» тощо. Дефініції «професійна етика» та «деонтологія» співвідносяться як ціле та особливе. Професійна етика містить загальну характеристику сутності професійного обов'язку, регулює моральні взаємини людей у суспільно-професійній сфері життя, що об'єктивно зумовлено необхідністю безперервного продукування матеріальних і духовних цінностей. Натомість деонтологія містить чіткі морально-етичні орієнтири імперативного характеру щодо реалізації професійного обов'язку при здійсненні суспільної комунікації. Фахівці наголошують, що формування деонтології зумовило трансформацію етики з «моралі доброзичливої поведінки до моралі норм, що фіксують належну поведінку». Розуміння сутності деонтології можливе крізь призму аналізу категорій обов'язок, честь, гідність, совість, вина, віра, справедливість тощо.

В сучасній філософській та управлінській науці ствердилася традиція класифікації деонтології за професійною ознакою (деонтологія соціального працівника, медична, фармацевтична, юридична деонтологія тощо). Інтегральне філософсько-правове поняття «юридична деонтологія» використовується для визначення внутрішнього імперативу виконання службового обов'язку юриста, який зумовлює формування особистісних норм його професійної діяльності та поведінки, що реалізуються за алгоритмом «внутрішнє переконання – встановлення об'єктивної істини – прийняття справедливого правового рішення». О.Ф. Скакун та І.М. Овчаренко акцентовано наголошують на синтетичному характері

феномена юридичної деонтології, яка водночас є «узагальненою системою знань про кодекс професійної поведінки юриста», «наукою про пошук шляхів формування ефективного результату спілкування юриста з колегами і громадянами (клієнтами) та застосування загальних норм моралі в специфічних умовах діяльності юристів-професіоналів», «результатом узагальнень системи знань про мистецтво спілкування та прийняття правильного рішення в юридичній практиці» [18, с.5–18]. Отже, констатується наявність світоглядного, методологічного і прикладного компонентів юридичної деонтології як сукупності формально визначених морально-етичних імперативів професійної діяльності та інструменту прийняття юристами нормативно обґрунтованих і соціально мотивованих правових рішень. Зважаючи на комплексний характер юридичної діяльності, упродовж останнього часу у вітчизняній юридичній науці триває дискусія щодо необхідності конкретизації морально-етичних вимог для представників окремих юридичних професій. Як наслідок, у межах юридичної деонтології здійснюється конституювання поліцейської деонтології, адвокатської деонтології, нотаріальної деонтології тощо.

Прокурорська діяльність є особливим видом юридичної діяльності. Ураховуючи особливу затребуваність і резонансність, складність юридичної процедури та значущість правових наслідків, прокурорська діяльність здійснюється на постійній основі працівниками, які мають відповідну освіту та кваліфікацію, а також відповідають іншим специфічним вимогам до представників професії прокурора (відповідно до Національного класифікатора України «Класифікатор професій ДК 003:2010» професію прокурора віднесено до класу КП 242 «Професіонали в галузі правознавства, прокурорського нагляду, правосуддя та правоохоронної діяльності» (підклас КП 2421 Професіонали у галузі правознавства та прокурорського нагляду, група КП 2421.2. Адвокати та прокурори, код ЗКППТР 24450 – прокурор [19]). Особлива соціальна значу-

щість виконуваних прокуратурою конституційних функцій та специфіка професійної діяльності прокурорів об'єктивно зумовлює перспективу виокремлення науково-дидактичного концепту прокурорської деонтології як інтегральної категорії (засадничої ідеї, загального уявлення). На нашу думку, прокурорська деонтологія (деонтологія прокурорської діяльності) у широкому сенсі може бути артикульована як сукупність соціальних, професійно-етичних, правових та організаційно-управлінських норм, принципів і правил, що характеризують соціальну місію прокуратури, стандартизують соціально обумовлені та науково обґрунтовані морально-етичні імперативи універсального характеру щодо належної поведінки працівників прокуратури при виконанні службових обов'язків та поза службою. Прокурорська деонтологія як різновид юридичної деонтології належить до потужних чинників профілактики професійної деформації працівників прокуратури, проявами якої є девальвація морально-етичних цінностей, викривлене сприйняття професійного обов'язку, ігнорування вимог закону, бюрократизм і формальне виконання професійних обов'язків, чванство (як прояв неповаги до загальноприйнятих у соціумі моральних цінностей), цинізм, прагнення до придушення волі людини, моральна нечистоплотність, використання елементів кримінальної субкультури у професійній діяльності тощо. Небезпека сприйняття цих негативних ціннісних установок спричиняє хибне розуміння інтересів служби, стимулює розвиток деструктивних тенденцій, підвищує рівень конфліктності в колективі тощо.

Прокурорська деонтологія водночас може розглядатися як наука, навчальна дисципліна та система відповідних соціальних норм. Норми прокурорської деонтології виконують низку важливих соціальних функцій, а саме: пізнавальну (інформативну); оціночну; орієнтуючу; мотиваційну; комунікаційну; регулятивну; виховну. Прокурорська деонтологія ґрунтується на таких засадах: правової регламентації прокурорської діяльності; незалежності; компете-

тності; раціонального підходу до виконання службових завдань; співвідношення повноважень і відповідальності; ініціативи та творчого підходу; особистої відповідальності, організованості і дисципліни; підзвітності; підконтрольності; делегування повноважень; заохочення і покарання тощо. Стрижневою дефініцією прокурорської деонтології, на нашу думку, є професійний обов'язок (те, чого необхідно безумовно дотримуватися відповідно до вимог суспільства або ґрунтуючись на власному сумлінні). Фактично йдеться про внутрішній імператив службового обов'язку, що зумовлює сприйняття працівником прокуратури загальних для більшості людей вимог моральності як особистого імперативу, відображає усвідомлену необхідність якісного виконання службових обов'язків, дотримання легітимізованої та морально вмотивованої лінії поведінки. Усвідомлення працівником прокуратури професійного обов'язку знаходить вираз у: високому професійно-кваліфікаційному рівні; знанні професійних обов'язків, глибокій переконаності в необхідності і суспільній корисності їх реалізації, добросовісному фактичному виконанні; безумовному дотриманні нормативно-правових вимог; перманентному прагненні до підвищення ефективності професійної діяльності, самоосвіти і особистісного розвитку; сформованості усталеної звички до належної поведінки (внутрішнього імперативу службового обов'язку як різновиду соціального категоричного імперативу); наявності професійно затребуваних вольових якостей; високій особистій відповідальності за доручену справу.

До основних завдань прокурорської деонтології доцільно віднести: дослідження основоположних проблем необхідної поведінки працівників прокуратури; визначення і закріплення деонтологічних засад та норм поведінки при комунікації з внутрішніми і зовнішніми суб'єктами; виявлення несприятливих моральних та інших чинників, що знижують ефективність роботи окремих працівників прокуратури або професійних макро – та мікрогруп через невиправдану напругу, виклика-

ну недотриманням кодифікованих положень поведінки у взаємовідносинах з об'єктом діяльності; вивчення та оптимізація системи взаємовідносин у професійній групі між її окремими елементами (особистостями, групами, колегами, начальниками, підлеглими); усунення шкідливих наслідків професійних помилок, відхилень від норм необхідної поведінки, попередження фактів неповноцінної професійної діяльності; запровадження міжнародних норм прокурорської деонтології, прогресивних принципів професійної етики і правил у повсякденну службову діяльність і поведінку членів професійної групи тощо.

Правову основу регулювання відносин у сфері професійної етики та поведінки працівників прокуратури складають Конституція України, закони України «Про прокуратуру», «Про правила етичної поведінки», «Про захист суспільної моралі», «Про засади запобігання і протидії корупції», процесуальне законодавство, Дисциплінарний статут прокуратури України, укази Президента України та постанови Кабінету Міністрів України з питань, що стосуються органів прокуратури та державної служби, накази Генерального прокурора України тощо. Особливе значення для етизації державної служби в органах прокуратури має Кодекс професійної етики та поведінки працівників прокуратури, затверджений наказом Генерального прокурора України від 28.11.2012 р. № 123, що закріплює основні принципи і моральні норми, якими повинні керуватися працівники прокуратури при виконанні службових обов'язків та поза службою [20]. Пріоритетними завданнями кодексу визначено забезпечення ефективного здійснення працівниками службових обов'язків, підвищення авторитету органів прокуратури та сприяння зміцненню довіри громадян до прокуратури, формування у працівників прокуратури на основі загальнолюдських цінностей морально-етичних імперативів, що визначають здатність працівників протистояти намаганням неправомірного впливу на їхню службову діяльність та дотримуватися принципової морально-правової позиції у взаєми-

нах з керівництвом, колегами, інститутами громадянського суспільства, засобами масової інформації тощо. Положення деонтологічного кодексу мають всеохоплюючий характер, оскільки поширюються як на професійну, так й позаслужбову поведінку працівників прокуратури. До основних вимог професійної поведінки працівника прокуратури віднесено: дотримання принципів верховенства права та законності; поваги до прав і свобод людини та громадянина; незалежності та самостійності, політичної неупередженості та нейтральності, толерантності; рівності перед законом, презумпції невинуватості; справедливості та об'єктивності; професійної честі і гідності, формування довіри до прокуратури; конфіденційності, прозорості службової діяльності; утримання від виконання незаконних рішень чи доручень; недопущення конфлікту інтересів та проявів корупції; компетентності, професійності, зразковості поведінки та дисциплінованості; дотримання встановленого порядку носіння форменого одягу. Натомість позаслужбова поведінка працівників прокуратури має будуватися з дотриманням таких вимог: недопущення поведінки, що може зашкодити репутації; обмеження щодо участі у політичній діяльності та сумісництва; обмеження щодо участі у діяльності незаконних релігійних об'єднань, які переслідують за мету розпалення расової, політичної, національної та релігійної ворожнечі, недопущення втручання релігійних об'єднань у службові справи. Положення кодексу мають універсальне значення, оскільки поширюються на множинність взаємовідносин працівників прокуратури з органами публічної влади (правоохоронними органами, органами судової влади та іншими учасниками судочинства, органами місцевого самоврядування) та засобами масової інформації, взаємовідносини у колективах прокуратур (керівного складу з підпорядкованими працівниками, між колегами при відсутності субординації), а також з окремими громадянами. Недотримання працівником прокуратури норм Кодексу професійної етики та поведінки працівників проку-

ратури є підставою для юридичної відповідальності або застосування заходу морального впливу у вигляді застереження про припинення неетичної поведінки з попередженням про можливість застосування дисциплінарного стягнення. Зазначимо, що відповідно до п.4 ч.2 ст.67 Закону України «Про прокуратуру» від 14.10.2014 р. передбачено затвердження нового Кодексу професійної етики та поведінки правників прокуратури всеукраїнською конференцією працівників прокуратури [21]. Затвердження кодексу найвищим органом прокурорського самоврядування зумовлює нормативний характер документу, однак унеможлиблює його віднесення до правових актів, прийняття яких віднесено до виключної компетенції органів державної влади.

Законом України «Про прокуратуру» передбачено запровадження децентралізованих процедур добору кандидатів та їх призначення на посаду прокурора місцевої прокуратури, а також призначення прокурора на адміністративну посаду. Професійна селекція і побудова службової кар'єри в органах прокуратури мають ґрунтуватися на науково обґрунтованих засадах. Оцінка придатності кандидата до служби в органах прокуратури здійснюється за освітнім, медичним і психологічним критеріями. Особлива увага має приділятися з'ясуванню психологічної готовності кандидата до виконання службових обов'язків прокурора. Психологічний критерій передбачає виявлення чотирьох блоків професійно затребуваних психологічних якостей, а саме: морально-етичних і мотиваційних характеристик працівника (розвинена правосвідомість, домінування соціально значущих мотивів при здійсненні професійної діяльності, прагнення до досягнення успіху в роботі, завоювання авторитету та поваги колег, принциповість, чесність, громадянська мужність, почуття обов'язку, відповідальність, старанність, дисциплінованість, обов'язковість тощо); розвинених пізнавальних здібностей (самостійність, оперативність, гнучкість, критичність та прогностичність мислення, здатність до

абстрагування, спостережливості, здатність сприймати нову інформацію тощо); емоційно-вольової стійкості (висока працездатність, витривалість у ситуаціях тривалих та інтенсивних фізичних і психічних перевантажень, здатність зберігати цілеспрямованість та продуктивність діяльності в цих умовах, стійкість до впливу стрес-факторів, самовладання); розвиненості комунікативних навичок (здатність налагоджувати і підтримувати психологічний контакт з різними суб'єктами комунікації, подолання психологічних і комунікаційних бар'єрів, вміння слухати партнера, здатність правильно інтерпретувати поведінку співбесідника, розвинене усне та письмове мовлення, ввічливість, тактовність, ввічливість, вміння обирати і дотримуватися правильної лінії поведінки у конфліктних ситуаціях тощо).

Однією з важливих стадій провадження з добору кандидатів та їх призначення на посаду прокурора місцевої прокуратури є організація Кваліфікаційно-дисциплінарною комісією прокурорів спеціальної перевірки кандидатів, які успішно склали кваліфікаційний іспит. Вважаємо, що при вдосконаленні нормативно-правових засад здійснення спеціальної перевірки як важливого елементу «кадрового фільтру» варто зважити на позитивний зарубіжний досвід. Зокрема, на особливу увагу заслуговує американський досвід перевірки на благонадійність осіб, які претендують на заміщення посад державних службовців. Здійснюючи спеціальну перевірку (Special Inquiry – SPIN), Федеральне бюро розслідувань США досліджує низку аспектів, пов'язаних з морально-етичною характеристикою особистості кандидата, а саме: перебування на обліку поліції, фігурування у кримінальних справах; матеріальний статус, участь у діловому житті; участь у цивільному судочинстві як позивач або відповідач; підстави звільнення з попередніх місць роботи; контакти з представниками іноземних держав; події в особистому житті, які потенційно можуть бути використані для маніпулятивного впливу на людину; усі звинувачення у некомпетентності; будь-які конфліктні ситуації у сфері

бізнесу; висновки лікарів-психіатрів; прийом рекомендованих лікарем ліків, що містять наркотичну складову; відомості про зловживання алкогольними напоями та вживання наркотиків; участь в організаціях, прийом до яких обмежується за ознаками статі, раси, кольору шкіри, переконання, релігійною або національною належністю; негативні прояви у повсякденному житті та поведінці (подружня невірність, гомосексуалізм тощо) [22, с.10–11].

Освіта є концептуальною сферою особистісного, громадянського та професійного становлення. Визначальним у професійному становленні працівника прокуратури є навчання у профільному вищому навчальному закладі. Саме в цей час відбувається остаточне формування правосвідомості і професійно-етичної культури (морально-етичної компетентності) майбутнього прокурорського працівника. Т.Ф. Погорелова наголошує, що основними складовими професійної культури працівника прокуратури є усвідомлене сприйняття людини як найвищої соціальної цінності, безумовне дотримання морально-етичних імперативів при виконанні професійних обов'язків, доброзичливе ставлення до колег, прагнення до постійного підвищення професійного рівня. До переліку найбільш затребуваних професійно-етичних якостей працівника прокуратури віднесено відповідальність, тактовність, вміння запобігати виникненню конфліктних ситуацій та ефективно їх усувати, емоційна стабільність, культура мовлення, толерантність, ввічливість, вміння коректно вирішувати етичні проблеми, акуратність, взаємодопомога у колективі, доброзичливість, уважність [23, с.88–91]. Формування морально-етичної компетентності працівників прокуратури об'єктивно зумовлює необхідність розробки і запровадження спеціальної навчальної дисципліни «Прокурорська деонтологія». На нашу думку, ця навчальна дисципліна має викладатися у контексті спеціальної підготовки кандидатів на посаду прокурора. Відповідно до п.1 ст.33 Закону України «Про прокуратуру» від 14.10.2014 р. прямо передбачено, що кандидат на посаду прокурора протягом од-

ного року проходить спеціальну підготовку у Національній академії прокуратури України з метою отримання знань та навичок практичної діяльності на посаді прокурора, складання процесуальних документів, вивчення правил прокурорської етики. Морально-етичному компоненту професійної діяльності повинна приділятися належна увага при організації підвищення кваліфікації прокурорів. Опанування деонтологічними стандартами прокурорської діяльності сприятиме професійно-етичній конвенціональності слухачів. Очікується, що опанування навчального курсу «Прокурорська деонтологія» сприятиме усвідомленню взаємозв'язку між авторитетом і підпорядкуванням (відносини субординації), совістю та відповідальністю, толерантністю і законом, формуванню адекватного уявлення про можливі індивідуальні (особисті) проблеми професійної діяльності працівника прокуратури (агресія, страх, перевтомлення тощо).

Тематика навчальних занять з прокурорської деонтології має визначатися з урахуванням спектру проблем, з якими стикаються працівники прокуратури при виконанні професійних обов'язків. Пріоритетними для розгляду є такі питання: демократична правова держава (прокуратура у системі органів публічної влади); уявлення суспільства про прокуратуру; соціальна місія прокуратури; обов'язковість присяги; самоідентифікація прокуратури (усвідомлення окремими працівниками та професійною спільнотою власного статусу); начальник – авторитет і взірєць; забезпечення гендерної рівності в прокуратурі (специфіка статусу жінки-працівника, офіційні та неофіційні відносини); легітимізація та межі державної влади (владні повноваження прокуратури); гідність людини як основна норма діяльності прокуратури; право – закон – етика; конфлікти та їх подолання у рамках прокурорської діяльності (ураховуючи публічний характер професійної діяльності прокурора та іманентну притаманність їй ситуацій соціального конфлікту, що зумовлює необхідність втручання); протидія злочинності як комплексний соціально-правовий феномен; розпорядження – підпорядку-

вання – відповідальність; толерантна поведінка; суспільна комунікація; взаємодія прокуратури з інститутами громадянського суспільства та засобами масової інформації; професійна деформація працівників прокуратури та вчинення ними правопорушень тощо. Артикульований перелік проблем не є вичерпним, однак дає можливість констатувати відчутну специфіку навчальної дисципліни «Прокурорська деонтологія». Наголосимо, що окремі проблеми мають комплексний характер та досліджуються соціологами, кримінологами, фахівцями у галузі адміністративного права тощо. Широке тлумачення об'єкту прокурорської деонтології цілком виправдано, оскільки сприяє формуванню у перемінного складу цілісного уявлення щодо специфіки організації та діяльності органів прокуратури, правового і соціального статусу працівників прокуратури.

Важливим пріоритетом кадрової роботи в органах прокуратури є формування морально-вольових якостей працівників, які уповноважені на виконання професійних обов'язків у надзвичайних умовах (при проведенні антитерористичної операції, під час перебування у складі миротворчих місій в зонах локальних збройних конфліктів, при стихійних лихах, аваріях і техногенних катастрофах). У першу чергу, йдеться про здійснення процесуального керівництва у справах, що мають значний суспільний резонанс, проведення наглядових дій у небезпечних для життя і здоров'я працівника прокуратури умовах, а також в умовах застосування до учасників кримінального провадження заходів державного захисту, при перебуванні в регіонах (місцевостях) зі складною криміногенною обстановкою або з несприятливими кліматичними умовами тощо. Варто усвідомлювати, що морально-психологічна готовність працівників прокуратури ефективно діяти у надзвичайних ситуаціях важлива не лише у контексті забезпечення ефективного виконання професійних обов'язків, але й збереження життя, здоров'я, професійної та особистісної ідентичності. Тому імперативом є набуття працівниками прокуратури знань і

навичок у сфері забезпечення особистої та групової безпеки шляхом формування психологічної стійкості, вміння професійної оцінки ситуації (подій, предметів, явищ), швидкого реагування на появу загроз (небезпек), професійної пильності, підвищеної відповідальності за результати дій, здатності до подолання екстремальних фізичних і морально-психологічних навантажень тощо.

Резюмуючи, зазначимо, що безумовне дотримання морально-етичних імперативів є необхідною умовою успішної професійної кар'єри державного службовця. Прокурорська діяльність є особливим видом юридичної діяльності. Професія прокурора характеризується підвищеною соціальною відповідальністю, складністю юридичної процедури і значущістю правових наслідків, що об'єктивно зумовлює існування низки підвищених вимог до представників професії прокурора. Означені чинники об'єктивно зумовлюють перспективу виокремлення прокурорської деонтології у контексті стандартизації належної поведінки працівників прокуратури при виконанні професійних обов'язків та поза службою. Реформування прокуратури об'єктивно зумовлює формування догми прокурорської деонтології, ґрунтованої на загальнолюдських цінностях, християнських чеснотах та професійно значущих морально-психологічних постулатах.

ЛІТЕРАТУРА

1. Аксенов И. Г. Медицинский этический деонтологический текст в аспекте комплексного лингвокультурного анализа : автореф. дис. на соискание ученой степени канд. фил. наук : спец. 10.02.01 / И. Г. Аксенов : Рос. ун-т дружбы народов. – М., 2006. – 16 с.
2. Веселова Е. К. Психологическая деонтология: дис. ... доктора психол. наук : 19.00.01 / Веселова Елена Константиновна ; СПб. гос. ун-т. – СПб., 2003. – 402 с.
3. Ермолович М. М. Деонтологический компонент в учебной деятельности: от управления к самоуправлению / М. М. Ермолович

[Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.bsu.by/Cache/pdf/173213.pdf>.

4. Основы фармацевтической деонтологии / [сост.: Н. Н. Карева, Е. А. Марченко]. – СПб. : СПбХФИ, 1993. – 23 с.

5. Лещинский Л. А. Медицинская этика и деонтология : учеб. пособие для мед. и фарм. вузов РФ / Л. А. Лещинский ; МЗ России, ИГМА. – 2-е изд. – Ижевск : Экспертиза, 2002. – 116 с.

6. Биомедицинская этика / под ред. В. И. Покровского ; Рос. акад. мед. наук. – М. : Медицина, 1997. – 223 с.

7. Фадюшина Н. А. О влиянии деонтологической подготовки на выполнение военнослужащими профессионального долга / Н. А. Фадюшина // Науковедение. – 2013. – № 6. – С. 1–6.

8. Филатова И. А. Деонтологическая подготовка педагогов-дефектологов в условиях современного образования: дис. ... доктора пед. Наук : 13.00.03 / Филатова Ирина Александровна [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.dissercat.com/content/deontologicheskaya-podgotovka-pedagogov-defektologov-v-usloviyakh-sovremennogo-obrazovaniya>.

9. Шевченко А. А. Социальная деонтология: нормативность, субъектность, обязательства: дис. ... доктора философ. наук : 09.00.11 / Шевченко Александр Анатольевич ; Ин-т философии и права Сибирск. отд. РАН. – Новосибирск, 2012. – 313 с.

10. Блохин Н. М. Юридическая деонтология как наука и учебная дисциплина / Н. М. Блохин. – Ульяновск, 2004. – 63 с.

11. Гусарев В. Д. Юридическая деонтология (Основы юридической деятельности) : учебное пособие / В. Д. Гусарев, О. Д. Тихомиров. – Киев : Знание, 2005. – 655 с.

12. Скакун О. Ф. Юридическая деонтология : учебник / О. Ф. Скакун – Харьков : Эспада, 2002. – 504 с.

13. Сливка С. С. Юридична деонтологія : підручник / С. С. Сливка. – Київ : Атіка, 2008. – 296 с.

14. Компанейцев С. В. Деонтологічні засади діяльності адвокатів в Україні: дис. ... кандидата юрид. наук : 12.00.01 / Компанейцев Сергій Вікторович ; Відкритий міжнародний ун-т розвитку людини «Україна». – Київ, 2013. – 228 с.

15. Соловьев А. А. Лондонская декларация по вопросам судейской этики как базовый акт в области деонтологии европейских судей / А. А. Соловьев // Вестник Федерального арбитражного суда Московского округа. – 2013. – № 4. – С. 118–131.

16. Кукушин В. М. Полицейская деонтология : монография / В. М. Кукушин. – 2-е перераб. и доп. – М. : Акад. упр. МВД России, 2003. – 107 с.

17. Черниш В. Питання деонтології в нотаріальній діяльності / В. Черниш [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://akademinotar.org.ua/article/detail/15>.

18. Скакун О. Ф. Юридична деонтологія : підручник / О. Ф. Скакун, І. М. Овчаренко. – Харьков : Основа, 1999. – 280 с.

19. Національний класифікатор України «Класифікатор професій ДК 003:2010 (на зміну ДК 003:2005) / за наказом Держспоживстандарту України : від 28.07.2010 р., № 327 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://hrliga.com/docs/327_KP.htm.

20. Наказ Генерального прокурора України «Кодекс професійної етики та поведінки працівників прокуратури» : від 28.11.2012 р., № 123 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.gp.gov.ua/ua/kodet.html?_m=publications&_t=rec&id=113992.

21. Закон України «Про прокуратуру» : від 14.10.2014 р., № 1697–VII // Голос України. – 2014. – № 206. – С. 11–21.

22. Рябцев В. П. Актуализация этических основ прокурорской деятельности / В. П. Рябцев, С. Н. Будаи // Вестник Акад. Генеральной прокуратуры Российской Федерации. – 2011. – № 1. – С. 8–15.

23. Погорелова Т. Ф. Педагогические детерминанты формирования профессионально-этической культуры будущих работников

прокуратуры / Т. Ф. Погорелова // Инновационное обеспечение образования стандартов в вузе. – 2013. – № 8. – С. 87–95.

Проневич О. С. Прокурорська деонтологія як науково-дидактичний концепт про імперативи належної поведінки працівників прокуратури: до постановки проблеми / О. С. Проневич // Форум права. – 2014. – № 4. – С. 277–285 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/FP_index.htm_2014_4_50.pdf

Стаття присвячена осмисленню деонтологічних (морально-етичних) імперативів професійної діяльності та поведінки працівників прокуратури, а також з'ясуванню перспектив конституювання прокурорської деонтології як нормативно-орієнтуючого соціально-правового інституту, що містить основні принципи і моральні норми, якими повинні керуватися працівники прокуратури при виконанні своїх службових обов'язків та поза службою. Особлива увага приділена загальній характеристиці інтегрального філософсько-правового феномена прокурорської деонтології (деонтології прокурорської діяльності) та обґрунтуванню необхідності запровадження спеціальної навчальної дисципліни «Прокурорська деонтологія» у Національній академії прокуратури України.

***

Проневич А.С. Прокурорская деонтология как научно-дидактический концепт об императивах должного поведения работников прокуратуры: к постановке проблемы

Статья посвящена осмыслению деонтологических (морально-этических) императивов профессиональной деятельности и поведения работников прокуратуры, а также выяснению перспектив конституирования прокурорской деонтологии как нормативно-ориентирующего социально-правового института, содержащего основные принципы и моральные нормы, которыми должны руководствоваться работники прокуратуры при выполнении своих служебных обязанностей и вне службы. Особое внимание уделено общей характеристике интегрального философско-правового феномена прокурорской деонтологии (деонтологии прокурорской деятельности) и обоснованию необходимости введения специальной учебной дисциплины «Прокурорская деонтология» в Национальной академии прокуратуры Украины.

***

Pronevych O.O. Prosecutor Ethics as a Scientific Concept of Didactic Imperatives Proper Conduct of Prosecutors: The Formulation of the Problem

The article is devoted to understanding the deontological (ethical) imperatives of professional conduct and behavior of prosecutors, as well as clarifying the prospects constitution prosecutorial ethics as a normative and orienting social and legal institution that contains the basic principles and moral norms to be followed by prosecutors in the performance their duty and off duty. Special attention is paid to the general environmental specifications of integral philosophical and legal phenomenon prosecutorial ethics (ethics prosecutorial activities) and substantiation of the necessity to introduce a special discipline «Prosecutor ethics» at the National Academy of Prosecution of Ukraine.